Kanadai Magyar Ujság

Kanada és az angol birodalom legelterjedtebb vezető magyar lapja.

Megjelenik: szombaton
Előfizetési ára egy évre $3.00
Külföldi országokban 3.60
Szerkesztőség, kiadóhivatal és nyomda:
Winnipeg, Man.
296½ Main Street

Kanadai Magyar Ujság

EGYESITVE A KANADAI MAGYAR HIRLAPPAL

Canadian Hungarian News

Kanadai Magyar Ujság is the leading Hungarian Newspaper with the largest circulation in the British Empire.
Issued every Saturday
Subscription Price
In Canada $3.00
to foreign countries $3.60
Office and printing plant
296½ Main Street
Winnipeg Man.

VOL. VII ÉVFOLYAM — WINNIPEG, MANITOBA, 1930. JANUÁR 9. CSÜTÖRTÖK — NO. 2. SZAM

EVEN GYPSIES FELT THE PINCH

REPRINTED FROM THE FREE PRESS PRAIRIE FARMER

Jazzed music and jazzed boundary lines are anathema to gypsies of south-eastern Europe, and there are bread and butter reasons for their aversion.

Coming from somewhere in Asia several centuries ago, the gypsies, under the leadership of their "vajdas" first halted their caravans and pitched their tents in what is now Hungary and Rumania. Here, and to a certain extent in the nearby countries of Poland, Czecho Slovakia, Bulgaria Jugo Slavia, and Austria most of them have remained since. A few, more hardy or more nomadic than their fellows, sought new lands across the seas, but most of them restricted their wanderings to countries which could be reached in covered vans.

In that part of Europe which formed pre-war Hungary the gypsy was particulary happy, and here he more or less established his home. Born with a musical ear, and with sensitive fingers capable of reproducing on the violin the sounds which reached his ear, it did not take him long to realize that in the Hungarian folk-songs there was something which found a ready response in his soul and which aroused in him a desire to reproduce this something in his own way.

Flattered unconsciously, the Hungarians gave the gypsy livelihood in return for his musical efforts. Throughout the land the Hungarian within a few decades was relying on the gypsy for the interpretation of his music, and the gypsy relying on the Hungarian for his means of sustenance. Whether it was a village festival, the marriage of the country squire's daughter, or an official function, the gypsy musician was summoned, and later went away with his stomach full and his pockets bulging with coins.

Then came not only the war, but also the post-war "self-determination" chaos of the treaty-makers; and, as if this were not enough, also the invasion of the syncopated rhythms which modern civilization had stolen from the African savages and further barbarized.

Hungary as a national state was left by the Treaty of Trianon a mere slice of its former self and a population which had only enough money to keep from starving and none for the gypsy musicians. If he stayed in Hungary the gypsy had to tighten his belt, move often, and resort to petty thieving which eventually landed him in jail. If he emigrated to Czecho-Slovakia or Rumania to join his fellows there his fate was even worse, because even the Hungarians living in those states who had money to pay him were not allowed to engage him, or even to permit him to play his tunes near their houses.

The gypsy music is Hungarian music and as such is anathema to the rulers of Marie's Balkan kingdom and Masaryk's north Slav republic. Even if he sits down by the roadside and plays for his own amusement he is in danger because even to play the most innocent form of Hungarian Folk music is high treason.

Faced with the alternative of starvation, some of the gypsies have resorted to murder. In the Hungarian City of Kassa, now under Czecho-Slovakian rule, 19 poor gypsies, none of whom could either read or write, were recently brought before the criminal court charged specifically with half a dozen murders and suspected of a score more.

What the advent of jazz has meant to the gypsy folk can be told in one word—ruin. The young Hungarian wishes to be considered modern at all cost; and being modern, he thinks, means the condemnation of gypsy music as old-fashioned, although deep down in his heart he knows that gypsy music is as much his birthright as the birthright of the gypsy; and he knows that in reality he loves nothing better than to hear these tunes over and over again. The gypsy is cast aside to shift as best he can.

Some young gypsies are themselves learning to play jazz. Others are being placed by the authorities in schools and in workshops. Yet those who prefer to die rather than surrender to such modernity, have returned to the caravans of their family to live in the open until exposure kills them. So not only the Hungarians, but even the Gypsies have to feel the pinch of the Treaty of Trianon, — which created poverty all over Central Europe.

Junius 30.-án lesznek a birodalmi választások?

Torontó konzervativ párti köreiben legutóbb az a hir terjedt el, hogy a kormány junius 30 ra fogja kitüzni a választásokat. Bár Ottawából a legerélyesebben megcáfolták ezt a hirt, még pedig azzal a megokolással, hogy a választásokat csak jövő őszre irják ki — Torontóban megmaradtak azon vélemény mellett, hogy "nem zörög a haraszt, ha nem fujja a szél."

Crerar lesz a bevándorlásügyi miniszter

Amint egyik legutóbbi számunkban jeleztük, King miniszterelnök a Grain Growers eddigi igazgatóját, Crerar volt minisztert jelölte a vasutügyi tárca élére, melynek eddigi vezetője, Dunning tudvalevőleg Robb elhalt pénzügyminiszter székét vette át. A miniszterelnök legujabban azt is kijelentette, hogy a szenátusi tagságra emelt Forke bevándorlásügyi miniszter megüresedett miniszteri szék két is Crerar fogja betölteni, minek értelmében természetesen le fog mondani a Grain Growersnál elfoglalt igazgatói állásáról.

Az ottawai parlament ülésezéseit három kerület pótválasztása folytán csupán a szokottnál később, február 18.-ika körül kezdi meg, hogy ezáltal is módot nyujtson a két uj miniszternek a törvényjavaslatok áttanulmányozására.

JAVUL MOTHERWELL ÁLLAPOTA

Kanada földmüvelésügyi minisztere, aki január 5.én kórházban ünnepelte 70 ik születésnapját, az orvosok véleménye szerint két hét mulva már el is hagyhatja a kórházat, hacsak tüdőgyulladásában addig kedvezőtlen fordulat nem áll be.

MEGÖLTE FELESÉGÉT ÉS ANYÓSÁT A MEGŐRÜLT FARMER

Manitoba Tyndall állomásától nem messze szörnyü családi tragédia játszódott le Strandberg öreg svéd telepes tanyáján. A megzavarodott elmé jü farmer egy vigyázatlan pillanatban egy konyhakéssel elvágta felesége nyakán az ütőereket és pár perc leforgása alatt anyósával is végzett.

A megháborodott ember ezekután öngyilkosságot követett el s miután felvágta ereit, vadászfegyverével agyát roncsolta szét. A borzalmas eseményt az öreg farmer három kis unokája is látta, miután anyjuk nem tágitott a sebesültek mellől, mig azok ki nem szenvedtek és csak azután menekült át a szomszéd farmra.

72 GYERMEK ÉGETT HALÁLRA A MOZITÜZBEN

Skótország Paisley nevü városkájában ujév napján szinte páratlan pusztitást vitt végbe a vigyázatlanság folytán kigyulladt mozgóképszinház, amely éppen az iskolásgyermekek részére tartott ünnepi előadást. Miután a filmtekercsek felrobbanása folytán a tűz rohamosan elharapódzott, a több száz halálrarémült apróság között olyan pánik tört ki, hogy mentésről ugyszólván szó sem lehetett.

A tüzoltóság megfeszitett munkája ellenére is 72 kisgyermek esett a lángok áldozatául és legalább még ugyanennyi a sulyosan sebesültek szá ma, miután a kijáratoknál valósággal halálra taposták egymást a filmtekercsek robbanásától még jobban megrémült apróságok. A hatóságok termé szetesen azonnal szigoru vizsgálatot inditottak és a mozi igazgatóját vigyázatlanságból okozott emberölés vádja alatt letartóztatták.

SZOVJET NEM ENGEDI HAZA A MAGYAR HADIFOGLYOKAT

A Magyar Vöröskereszt tervbevette, hogy az Oroszországban kinrekedt és hazatérni kivánó volt hadifoglyok hazaszállitásának megkönnyitése végett bizottságot küld ki.

A Magyar Vöröskereszt a genfi nemzetközi vöröskeresztbizottságot kérte fel a szovjetkormánynál való közbenjárásra. A szovjetkormány me reven elzárkózott az elől, hogy a kérdéses magyar vöröskereszt bizottságot Oroszország területére bebocsássa.

A szovjetkormány a volt magyar hadifoglyok kérdésének ilyen általános jellegü kezeléséhez hozzájárulni nem hajlandó és fenn kivánja magának tartani, hogy minden egyes eset ben külön kérelem alapján döntsön ar ra nézve, vajjon az egyes volt magyar hadifoglyoknak a kiutazási engélyt megadja-e vagy sem.

TÜZZEL-VASSAL IRTJÁK A SZERBEK A MAGYAR KULTURÁT

ÖTVENÉVI MUNKA UTÁN KIÜLDÖZIK A TANITÓ APÁCÁKAT —— A MAGYAR EGYESÜLETEK MÜKÖDÉSÉT BETILTOTTÁK —— TILOS AZ ISKOLÁBAN A MAGYAR ANYANYELV

Jugoszlávia a megszállás első évei től kezdve a magyarság iskoláival szemben az erőszakoskodás politikáját üzi. Szabadkán, ahol még ma is többségben él a magyarság — habár az összes hivatalokba, törvényszékre őszerbiai bocskorosokat helyeztek — ma alig található magyar tannyelvü iskola. Az iskolai év elején nem is névelemzés segitségével nyitottak még több szláv nyelvü iskolát, hanem egyenesen irtották a magyar gyermekeket. Kovács, Király, Szabó, Dudás nevü nem mehetett magyar iskolába, mert az anyja szláv nevü holott az apja neve tiszta magyar hangzásu.

A megmaradt magyar iskolákban több a szerb nyelven, mint az anyanyelven tanitott tantárgy. A Tiszamentén és az egész Bácskában ugyszólván minden községben kiválogatták az "elmagyarosodott" német és szláv nevü gyermekeket, hogy külön szerb iskolát nyissanak számukra. Az iskolai év elején a még megmaradt fiatal magyar tanitókat szélnek eresztették az uj honfoglalók s akinek megvolt a kilenc évi szolgálati ideje, ma kenyér nélkül van.

A fiatal tanitók legtöbbjét elcsaptak minden végkielégités nélkül, mert a törvények szerint tiz évi szolgálat után már nyugdij járna a tanitóknak. Itt is van azonban kivétel. Akire rákenik az államellenesség vádját, azt nyujdij nélkül menesztik, bármennyi a szolgálati ideje. Sok magyar közép iskolai tanárt és tanitót őszerbiába helyeznek őt.

(FOLYTATÁS a 10. oldalon)

ELTÜNT EGY QUEBECI POLGÁRMESTER

Quebec tartomány Mont Carmel városkájának polgármestere után már több mint egy hete nyomoz a rendőrség, anélkül, hogy hollétéről a legcsekélyebb adatokat sikerült volna beszereznie. Az öregedő városatya még december 29.-én eltünt otthonából és azóta semmiféle életjelt nem adott magáról.

Hasonló körülmények között igyekezett megmenteni kisfiát egy Ed monton környéki farmer, azonban még mielőtt sikerült volna biztonságba helyezni családját, leszakadt alattuk a mennyezet és mindannyian ottvesztek a tüzben.

Egy Atwater, Sask.-i kereskedő feleségének azonban sikerült az égő házból kimentenie kisgyermekét, még pedig ugy, hogy a szomszédasszony karjaiba dobta az emeletről.

KIDOBTA GYERMEKEIT AZ ABLAKON, HOGY MEGMENTSE ŐKET

Bracebridge, Ontarió egyik városának munkásokkal megtelt bording házában kora reggel tüz ütött ki, amely az egész épületet pillanatok alatt lángbaboritotta. A lakók nagy része idejekorán kimenekült, az emeleten levő gyermekek viszont már nem tudtak lejönni a lépcsőkön. Létra hijján apjuk erre felmászott az emeletre és az ablakon keresztül a hófuvásba dobta ki az apróságokat, majd maga is utánuk ugrott, még mielőtt a mennyezet beszakadt volna.

BÁRANYHIMLŐ ÜTÖTTE FEL FEJÉT KIPLINGEN

Nyugatkanada egyik legrégibb magyar telepén a hatóságok kénytelenek voltak szigoru rendelkezésekkel eltiltani minden társas összejövetelt, miután az utóbbi két hét folyamán több bárányhimlős megbetegedés történt. Még Szakács Gábor mozgókép szinházát is bezárták a mult héten és a szilveszteri hockey-mérkőzés is elmaradt.

Remélik, hogy a megtett óvintézkedések meggátolják a ragály terjedését.

LEGUJABB HIREK

MAGYARORSZÁG KIVEREKSZI IGAZAT a hágai nagy konferencián, ahol a hadiadósságokat szeretnék egyszer és mindenkkorra rendezni a győztes nagyhatalmak. Az érdekelt államokat az illető országok legjelesebb államférfiai képviselik s igy magyar részről is maga Bethlen miniszterelnök és Walkó külügyminiszter vezeti a pénzügyi és közgazdasági szakértőkből álló magyar küldöttséget. A lapzártakor érkezett kábeltáviratok szerint az osztrákoknak már sikerül meggyőzniök a kisantantot arról, hogy a megcsonkitott Ausztria többé jóvátételre nem kötelezhető, viszont a magyar kérdésben még csak az erdélyi földbirtokügyben jutottak némi eredményre, amennyiben Olaszország közbenjáró ajánlatot tett a rumán delegációnak, hogy legalább államkötvényekkel kárpótolják a mindenükből kifosztott magyarokat.

MEGHALT A WELLAND CSATORNA FELROBBANTÓJA, aki még az 1900-as bur háboru folyamán nagy mennyiségü dinamitot helyezett el több társával a csatorna kamarazsilipjei mellett, azzal a szándékkal, hogy a délafrikai angol csapatok számára utnakinditott, gabonával megrakott hajókat levegőbe röpitse. Az amerikai illetőségü Luke Dillon ugyanis ir származásu volt és egyetértett a délafrikai burok angolellenes politikájával.

MAGYAR NYELVET TANITANAK A FRANCIA FŐISKOLÁN, ha a párisi képviselőház elfogadja Bracke képviselő javaslatát, mely a magyar nyelv tanitása révén szeretné megismertetni a magyar kulturát a francia néppel. Ha a francia kormány törvényerőre emelteti a javaslatot, akkor a magyar nyelv külön tánszéket fog kapni a párisi tudományegyetemen.

MARÓCZY MAGYAR SAKKMESTER FÖLÉNYES JÁTÉKKAL vette fel a küzdelmet a világ legjobb sakkozóival Anglia Hastings nevü ősrégi városában a nemzetközi sakktorna megnyitásakor. Legutóbb Capablanca világbajnokkal mérkőzvén, döntetlen játékkal biztositotta helyzetét, hogy a többi mesterrel is összemérhesse tudását.

A MUNKANÉLKÜLISÉG ELLEN több kanadai városban erélyes eszközökkel vették fel a küzdelmet, amennyiben ugy az állami, mint a tartományi hatóságok igyekeznek valami szükségmunka végeztetésével enyhiteni a helyzeten. Egyes helyeken azonban erre sincs lehetőség s igy a városi hatóságok ha adnak is élelmiszert az önhibájukon kivül kereset nélkül levőknek, ezt felszámitják azoknak a vállalatoknak, amelyek elbocsátották az illető munkást. Több tartomány kormánya elhatározta, hogy nők részére csakis abban az esetben adnak állami alkalmazást, ha férjük munka nélkül van, vagy pedig valakit el kell tartaniok.

ZILAHY LAJOS DARABJÁN DOLGOZIK A PARAMOUNT FILMGYÁR California Hollywood városában, ahol a világ összes filmjeinek kilenctized részét készitik. A nagynevü fiatal magyar iró Budapesten nagy sikereket aratott "Tábornok" cimü darabját filmesiti meg a szintén magyar Cukor Adolf birtokában levő legnagyobb filmgyár és a részleteknek a valódi magyar szellemben való megörökitése céljából maga Zilahy Lajos személyesen résztvesz a darab rendezésében.

VÉRES ÖSSZEÜTKÖZÉS VOLT TEMESVÁRON a munkanélküli tömegek és a rendőrség között. Mintegy kétezer főnyi elkeseredett munkanélküli mult szombaton megrohanta a temesvári városházát és az oláh hatóságoktól munkát követeltek. A munkások megnyugtatása helyett azonban rendőri karhatalommal akarták szétoszlatni a tömeget, mire azok nekiestek a rendőröknek, minek következtében hárman meghaltak és ötvenen sulyosan megsebesültek.

MEGHALT A LEGÖREGEBB PIONIRASSZONY a Quebec államben Quyon melletti farmon, ahol közel nyolcvan esztendővel ezelőtt telepedett meg ir származásu férjével. A 109 éves matróna még a legutolsó héten is teljes egészségben látta el a házkörüli teendőket és egy meghülésből keletkező tüdőgyulladás döntötte csak ágyba. — Ugyanekkor jelentik Kamloops, B.C.ből, hogy Nyugatkanada legöregebb ember, a 111 esztendős Jim McIntosh még mindig a legjobb egészségnek örvend és legutóbb kijelentette, hogy még esze ágában sincs ilyen "fiatalon" meghalni.

A LAKATLAN ÉSZAKKANADAI ŐSVADON egyik ujabb áldozatának szomoru tragédiájáról rántotta le a leplet Munton albertai lovasrendőr, aki a Peace Rivertől még messze északra lakó Keeler bölénycsordák figyelésével megbizott vadőr felkutatására indult el kutyafogatán az irtózatos hidegben. Hosszas kutatás után végre megtalálta a vadőr s ugyancsak hű kutyája tetemét a Peace folyó partján kőkeménnyé fagyva. — Sunnybrook mellett is élettelenül találtak egy vadászt, aki eltévedt az erdőben és nem lévén gyufája, nem tudott tüzet rakni, ahol felmelegithette volna megdermedt tagjait.

KÉNYSZERLESZÁLLÁST VÉGZETT a hóviharokkal végigcöprött Behring szoros partján Reid kanadai repülőtiszt, aki Eielson és Borland repülők felkutatására vágott neki az északi végtelennek. Ugyanakkor a kutatásra kiküldött másik repülőgép folytatta utját, sőt a szovjet is utnakindított egy repülőgépet az eltünt repülők felkutatására.

POLITIKAI JELLEGÜ BÜNCSELEKMÉNYEK miatt elitéltek részére általános kegyelmi tervezetet dolgozott ki a magyar kormány, melyet 1930 március 1.-én Horthy Miklós kormányzóvá történt megválasztásának tizedik évfordulóján léptetnek életbe. Ezzel az amnesztiával az ugynevezett "emigráció" minden kivánságát teljesitik és csupán a vagyon és testi épség elleni bünselekmények elkövetőit nem részesitik kegyelemben.

A JAPÁNOK IS SIKRASZÁLLTAK A MAGYAR IGAZSÁGÉRT, amint az a Nipponban "Dajdo" cimen megjelenő politikai folyóirat hasábjairól örömmel megállapitottuk. A magyarbarát japáni egyetemi tanárok szerkesztésében megjelenő sajtóterméket Japán összes politikusai járatják és igy kétségkivül igen nagyjelentőségü, hogy állandóan olyan kimeritően és tárgyilagosan irnak rólunk.

PÉNZT VAGY ÉLETET követelt egy vancouveri utonálló hétfőn hajnalban egy táncmulatságról hazatérő házaspártól. Először a garázs ajtaját kinyitó asszonyt ütötte le a támadó, majd mikor a férj felesége segitségére nyakoncsipte a tolakodót, az előrántotta revolverét és mindkettőjüket sulyosan megsebesitette.